

Frem til strafferetsplejereformen pr. 1. oktober 1978 var det hovedreglen, at varetægtsarrestanter i almindelighed ikke havde samkvem med andre indsatte, jf. den dagældende § 784 i retsplejeloven. Bestemmelsen byggede på det synspunkt, at anbringelse i enrum var en ret, der med visse begrænsninger tilkom varetægtsarrestanter. Spørgsmålet om enrumsanbringelse (isolation) var et administrativt anliggende, som blev afgjort af arrestinspektøren.

Ved lov nr. 243 af 8. juni 1978 blev bestemmelsen i retsplejelovens § 784 erstattet med nye regler om varetægtsfængsling i isolation, jf. retsplejelovens §§ 770-776 og § 778. Lovændringen byggede på et lovudkast i Strafferetsplejeudvalgets betænkning nr. 728/1974 om anholdelse og varetægt, hvor det om spørgsmålet om behandlingen af varetægtsarrestanter i betænkningen, side 51ff., bl.a. er anført:

»Udgangspunktet ved formuleringer og fortolkninger af reglerne om behandling af varetægtsfanger må være, at de kun skal være undergivet de indskrænkninger, der er nødvendige enten af hensyn til de øjemed, der har motiveret varetægten, eller af hensyn til fængselsordenen.«

Med hensyn til spørgsmålet om varetægtsarrestanters samkvem med andre indsatte (isolation) er det i betænkningen, side 52, bl.a. anført:

»Det følger af det anførte hovedsynspunkt, at varetægtsarrestanter bør have adgang til samkvem med andre indsatte, i det omfang det ikke er til skade for efterforskningen eller fængselsordenen.

I sager, hvor varetægt skyldes fare for bevisødelæggelse, typisk i sager med flere sigtede, må varetægt etableres på en sådan måde, at sigtede ikke får mulighed for ved at aftale forklaringer med andre eller på anden måde ødelægge beviserne. Det kan medføre, at det kan være nødvendigt at holde sigtede afsondret i nogen tid, evt. helt til domsforhandlingen. I sager, hvor varetægt skyldes flugtfare, gentagelsesfare eller hensynet til retshåndhævelsen, vil der derimod normalt ikke være noget til hinder for, at sigtede har fællesskab med andre indsatte, [...]«

Ifølge lovændringen i 1978 kunne isolation af varetægtsarrestanter kun ske af hensyn til »varetægtsfængslingens øjemed«. I praksis anvendtes isolation næsten udelukkende i forbindelse med kollusionsarrest (dvs. med henblik på at undgå, at sigtede vanskeliggør forfølgningen i sagen), men isolation var efter forarbejderne ikke udelukket, selv om varetægtsfængsling var iværksat af andre grunde end en kollusionsrisiko.

1978-lovændringen betød ikke en udvidelse af adgangen til at anvende isolation. Ikke desto mindre sat-

te debatten og kritikken af anvendelsen af isolationsfængsling for alvor ind de følgende år, både i nyhedsmedier, i faglitteratur og i Folketinget. I forbindelse med behandlingen af nogle private lovforslag i oktober 1982 blev spørgsmålet om ændringer af retsplejelovens regler om isolation drøftet i Folketinget, og der var i Folketinget en bred tilslutning til ønsket om gennem lovændringer at begrænse anvendelsen af isolation.

På den baggrund anmodede Justitsministeriet den 28. oktober 1982 Strafferetsplejeudvalget om en udtalelse om spørgsmålet.

Med *betænkning nr. 975/1983 om isolation af varetægtsarrestanter* afgav Strafferetsplejeudvalget sin udtalelse med udkast til forslag til lov om ændring af retsplejeloven. Ved lov nr. 299 af 6. juni 1984 blev der gennemført ændringer i retsplejelovens regler om isolation af varetægtsarrestanter på grundlag af betænkning nr. 975/1983. Lovændringen indebar bl.a., at der fremover alene kunne ske varetægtsfængsling i isolation, hvis varetægtsfængslingen var besluttet i medfør af retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3 (såkaldt »kollusionsarrest«).

Under behandlingen af et privat lovforslag den 11. april 1989 om ændring af retsplejeloven (isolation) drøftede Folketinget spørgsmålet om en ændring af isolationsbestemmelserne fra 1984. Der var under forhandlingerne almindelig tilslutning til, at reglerne om isolation på ny blev forelagt Strafferetsplejeudvalget. Justitsministeriet anmodede på den baggrund Strafferetsplejeudvalget om at fortage en gennemgang og vurdering af de gældende bestemmelser om isolationsanbringelse. Udvalget blev i den forbindelse anmodet om at indhente oplysninger om retstilstanden på området i andre lande.

Der var i Strafferetsplejeudvalget enighed om, at en egentlig videnskabelig undersøgelse af de eventuelle psykiske skadevirkninger af isolationsanbringelse under varetægtsfængsling måtte tilvejebringes for at give udvalget et tilstrækkeligt fyldestgørende grundlag for at kunne vurdere behovet for lovændringer på området. Justitsministeriet tiltrådte Strafferetsplejeudvalgets opfattelse, og den 17. september 1990 meddelte Folketingets Retsudvalg sin tilslutning til, at der blev iværksat en undersøgelse som foreslået.

Strafferetsplejeudvalget iværksatte herefter i 1990 en videnskabelig undersøgelse (isolationsundersøgelsen). Isolationsundersøgelsen bestod dels i en forløbsundersøgelse (en vurdering af de psykiske helbreds-funktioner under forløbet af varetægtsfængsling), dels i en indlæggelsesundersøgelse (en vurdering af ind-